

IZVJEŠTAJ SA XIV SASTANKA PODODBORA ZA UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJU CRNE GORE I EVROPSKE UNIJE

Podgorica, 20. jun 2023. godine

Hibridni format

U Podgorici je 20. juna 2023. godine u hibridnom formatu održan 14. sastanak Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju između Crne Gore i Evropske komisije.

Sastankom pododbora je za Evropsku komisiju predsjedavao g. Michael Miller, šef Jedinice za Crnu Goru i Srbiju u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedstvo i pregovore o proširenju, a za Crnu Goru gđa Jasna Vujović, generalna direktorica Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma.

Uvodnu riječ dala je državna sekretarka u Ministarstvu evropskih poslova.

Ovo je bio prvi sastanak pododbora nakon parlamentarnih izbora. Komisija je iskoristila priliku da ponovi važne političke poruke u početnim komentarima, pozivajući na formiranje nove Vlade, sposobne i predane da u najkraćem mogućem roku pokrene reforme vezane za pristupanje EU. Ispunjavanje privremenih mjerila u oblastima vladavine prava otvorilo bi put ka zatvaranju značajnog broja poglavlja, uključujući i oblast unutrašnjeg tržišta. Predstavljen je Novi plan rasta za Zapadni Balkan koji naglašava jasnu ambiciju da se isti integriše u jedinstveno tržište.

U nastavku su predstavljene najznačajnije aktivnosti i operativni zaključci, po pregovaračkim poglavljima, obuhvaćenim pododborom.

PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

Vlada Crne Gore je zaključkom br. 04-699/2 od 25. februara 2021. godine obavezala nadležna ministarstva (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstvo zdravlja) da utvrde rokove za potpuno usklađivanje propisa sa Direktivom 2005/ 36/EC o priznavanju profesionalnih kvalifikacija i Direktivom 2013/55/EU o izmjeni Direktive 2005/36/EC o priznavanju profesionalnih kvalifikacija.

Što se tiče poštanskih usluga, sa crnogorske strane je saopšteno da su obrasci izmijenjenog Pravilnika o vrsti i načinu dostavljanja podataka poštanskih operaterera sačinjeni u skladu sa Uredbom Komisije za sprovođenje EU 2018/1263, te da je pravilnik usklađen sa Uredbom EU 2018/644 o uslugama prekogranične dostave paketa, u mjeri u kojoj to dozvoljava važeći nacionalni poštanski regulatorni okvir.

Crna Gora je informisala i o svom radu na novoj Strategiji razvoja poštanskih usluga 2024 — 2028, za koju se očekuje da će je Vlada usvojiti do kraja 2023. godine. Crna Gora će Komisiji proslijediti primjerak Strategije na engleskom jeziku.

U oblasti administrativnih kapaciteta, sa crnogorske strane je saopšteno da je u toku prijem službenika koji će obavljati poslove iz nadležnosti Centra za pomoć. Kada je riječ o

usklađenosti Zakona o advokaturi sa Direktivama 98/5/EC i 77/249/EEC, konstatovano je da su izmjenama Zakona iz 2017. godine uzete u obzir svi zahtjevi navedenih Direktiva.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o advokaturi, koji je Skupština Crne Gore usvojila 28. marta 2017. godine (koji je stupio na snagu 11. aprila 2017. godine), usklađen je sa standardima Evropske unije u cilju stvaranja uslova za zastupanje u postupcima pred pravosudnim organima u Crnoj Gori od strane advokata iz država članica EU. Odredbe koje se odnose na obavljanje advokatske djelatnosti od strane advokata iz država članica EU i odredbe koje se odnose na upis u imenik advokata koji su državljani država članica Evropske unije primjenjivaće se danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ovo zbog činjenice da se u ovoj fazi evropskih integracija Crne Gore zakonodavstvo usklađuje sa relevantnim pravnim tekovinama Evropske unije, koje bi se primjenjivalo nakon članstva Crne Gore u Evropskoj uniji.

Komisija je pozdravila umjeren napredak koji je Crna Gora ostvarila u usklađivanju sa zakonodavstvom EU u oblasti profesionalnih kvalifikacija. Takođe, EK je izrazila spremnost da podrži crnogorske institucije u smislu usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa Direktivom (EU) 2018/958. Pored toga, Komisija je istakla potrebu za jačanjem administrativnih kapaciteta u ministarstvu nadležnom za implementaciju zakonskog okvira u oblasti stručnih kvalifikacija.

OPERATIVNI ZAKLJUČCI:

- Komisija je ponudila tehničku podršku Crnoj Gori i podržala institucije u njihovim naporima da revidiraju sektorsko zakonodavstvo kako bi osigurale njegovu punu usklađenost sa Direktivom o uslugama.
- Crna Gora se obavezala da će Komisiju izvještavati o Nacrtu uredbe o uspostavljanju Jedinstvene kontakt tačke i o ostalim aktivnostima na upostavljanju JKT Portala tokom 2023. godine.
- Crna Gora se obavezala da dalje usklađuje svoje nacionalno zakonodavstvo sa *acquis*-em EU i da ubrza rad na daljem usklađivanju sa Direktivom o profesionalnim kvalifikacijama, Direktivom o testu proporcionalnosti i zakonodavstvom specifičnim za sektore (uključujući i slobodu kretanja i pravo osnivanja advokata) .
- Crna Gora se složila da do kraja oktobra 2023. godine dostavi sažetak na engleskom jeziku predstojeće Strategije razvoja poštanske usluge za period 2024-2028 i da nastavi svoj rad na usklađivanju i implementaciji poštanske pravne tekovine EU, uz obezbjeđivanje dovoljnih institucionalnih kapaciteta za regulatorni nadzor i praćenje poštanskog tržišta.
- Komisija je obavijestila da su ažuriranja poštanske politike EU-a, uključujući prospektivnu studiju o budućem poštanskom sektoru EU-a, dostupna na njenoj javnoj web stranici

SLOBODA KRETANJA KAPITALA

Komisija je konstatovala napredak u oblasti platnog prometa, kao i napore na harmonizaciji zakonodavstva u ovoj oblasti. Komisija je konstatovala da Crna Gora nije zabilježila napredak u vezi sa Zakona o svojinsko-pravnim odnosima. Komisija je napomenula da je usvajanje izmjena Zakona o svojinsko-pravnim odnosima neophodno kako bi se otklonila ograničenja u sticanju prava vlasništva stranih lica i isti uskladio sa odredbama SSP-a. U pogledu izmjena i dopuna Zakona o svojinsko-pravnim odnosima nije uočen napredak, a usvajanje ovog zakona trebalo bi da bude prioritet za novo sazivanje Skupštine Crne Gore. Odgovarajući na pitanje Komisije u vezi sa preduzetim i planiranim mjerama za otklanjanje preostalih

ograničenja kretanja kapitala u vezi sa obavezama Crne Gore iz SSP-a, Ministarstvo finansija je saopštilo da je pripremljen Nacrt teksta odnosi se na zakašnjelo ostvarivanje prava građana zemalja članica EU na sticanje imovine nakon ulaska Crne Gore u EU, te da je već pokrenuta inicijativa za dobijanje mišljenja.

Pozivajući se na Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o platnom prometu (Sl. list CG br. 111/22, usvojen 29. septembra 2022. godine), predstavnici Centralne banke su obavijestili da su u prethodnom periodu donijeli niz podzakonskih akata: Odluku o obezbjeđivanju pouzdane provjere autentičnosti klijenata i zajedničkom i sigurnim otvorenim standardima komunikacije; Odluka o mjerama obezbjeđenja operativnih i sigurnosnih rizika u vezi sa platnim uslugama, Odluka o sadržini Centralnog registra transakcijskih računa i Odluka o načinu vođenja registra platnih institucija i registra institucija za elektronski novac.

Centralna banka Crne Gore sprovodi sve neophodne aktivnosti u cilju ispunjavanja kriterijuma za apliciranje za SEPA (Single Euro Payment Area).

OPERATIVNI ZAKLJUČCI:

- Crna Gora se obavezala da će podržati uklanjanje preostalih ograničenja kretanja kapitala u svjetlu obaveza Crne Gore prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Komisija je zatražila da se to iznese pred novi parlament kada bude konstituisan.
- Crna Gora je pristala da u pisanoj formi naznači rokove (potpuni raspored) u vezi sa usklađivanjem po pitanjima SEPA i o svojim namjerama o podnošenju zahtjeva za pridruživanje SEPA.

JAVNE NABAVKE

U oblasti javnih nabavki Komisija je istakla važnost pravednog i otvorenog unutrašnjeg tržišta i odgovarajuće primjene pravila javnih nabavki za visokopofilne postupke javnih nabavki i koncesija, kao što su veliki infrastrukturni projekti (autoput Bar- Boljare ; energetske projekti).) ali i za manje nabavke (skele u Bokokotorskom zalivu). Komisija je naglasila da procedure javnih nabavki treba da obezbede vrednost za novac, konkurenciju i snažne mere zaštite od korupcije, pokazujući na taj način da sistem ne podleže ad hoc političkim odlukama.

Iz Crne Gore je saopšteno da se Zakon o javnim nabavkama prevodi i da će sa tabelom usklađenosti biti dostavljen EK, najvjerovatnije u septembru ove godine. Komisija je pozdravila crnogorsku reviziju zakona o ugovorima o javnim nabavkama, ističući važnost razumijevanja njegove praktične primjene, posebno u vezi sa članom 72 Direktive EU 2014/24/EU. Po pitanju administrativnih kapaciteta, Crna Gora je dostavila najnovije informacije o Komisiji za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki. Komisija je cijenila posvećenost Crne Gore jačanju njenih administrativnih kapaciteta, sa naglaskom na prednostima dijeljenja ažuriranih informacija Komisije za efikasnu implementaciju procedura i nadzor. Konstatovano je i da je nastavljena puna implementacija elektronskog sistema javnih nabavki, a zahvaljujući primjeni tog sistema i novog regulatornog okvira, indeks konkurencije je u značajnoj mjeri poboljšan i sada iznosi 3,5%, što je značajan nivo u odnosu na obim crnogorske privrede. Takođe, konstatovano je da se elektronski sistem kontinuirano unapređuje dodavanjem novih modula, a najznačajnije je da je nedavno uspostavljena elektronska komunikacija sa Upravom prihoda i carina, čime je postupak javnih nabavki u Crnoj Gori skraćen za cca. 10 dana. Ono što se u narednom periodu

smatra najvažnijim u regulatornom smislu jeste aktivan rad na elektronskoj vezi sa Ministarstvom pravde i povezivanje elektronskog sistema javnih nabavki sa bazom podataka Agencije za zaštitu konkurencije, što je značajno. sa aspekta Agencije i njenih odgovornosti. Osim poboljšanja indeksa konkurencije, iz Ministarstva finansija kažu da podjednako važnom smatraju i istrajnost u sprovođenju jednostavnih javnih nabavki male vrijednosti putem elektronskog sistema javnih nabavki, kao i činjenica da je tokom protekle godine realizovano blizu 700 miliona evra javnih nabavki i da je preko 80% tih nabavki sprovedeno kroz otvoreni postupak kao najtransparentniji. U regulatornom smislu, Ministarstvo finansija je ocijenilo važnim i nastavak usklađivanja sa pravnim *tekovinama EU*, ne samo u dijelu zakona, već i podzakonske regulative. U vezi sa donošenjem odluke o koncesiji za Aerodrome Crne Gore koja je suspendovana na 2 godine, Crna Gora je još jednom podstaknuta da dostavi procijenjeni rok i pojasni kako će odluka biti usklađena sa Direktivom EU i novim crnogorskim Zakonom o javnim nabavkama.

Ono što je najvažnije za razvoj održivog sistema javnih nabavki je unapređenje kapaciteta, pa se na mesečnom nivou sprovode obuke za regulatorni okvir, kao i za primenu elektronskog sistema javnih nabavki, kao i sistematske obuke koje se sprovede u saradnji sa međunarodnim partnerima.

OPERATIVNI ZAKLJUČCI:

- Crna Gora je preuzela obavezu da sa EBRD-om podijeli svoj pristup o narednim koracima i očekivanim rezultatima tekuće pripreme dokumenta politike JPP.
- U vezi sa donošenjem odluke o koncesijskom aranžmanu za Aerodrome Crne Gore, Crna Gora se saglasila da do kraja jula 2023. godine dostavi procijenjeni rok i pojasni kako će odluka biti usklađena sa Direktivom EU i novim okvirom JPP u Crnoj Gori.
- Crna Gora se složila da pruži dodatne detalje o implikacijama i specifičnim aspektima novog regulatornog okvira za nabavke velike vrijednosti. Za manje procedure nabavki, Crna Gora je pristala da podijeli informacije o dizajnu, implementaciji i efikasnosti postojećih mehanizama.
- Crna Gora se obavezala da će dati uporedni pregled podataka prije i nakon implementacije sistema elektronskih javnih nabavki, uključujući najnovije podatke koji su objavljeni u maju 2023. godine do kraja 2023. godine.

PRIVREDNO PRAVO

U zakonodavnom dijelu, sa crnogorske strane je saopšteno da se intenzivno radi na pripremi izmjena i dopuna Zakona o privrednim društvima u skladu sa zahtjevima dijela Direktive 2017/828, Direktive 2019/1151, Direktive 2019/2121 i EU. Direktiva 2022/2381. Prilikom izrade predmetnog propisa uvaženi su prijedlozi i komentari poslovne i akademske zajednice, pravosuđa i drugih poslovnih udruženja. Pored toga, radilo se i na pripremi novog Zakona o registraciji privrednih subjekata, koji bi trebao omogućiti jedinstvenu proceduru registracije za sve poslovne i druge subjekte koji se upisuju u Centralni registar privrednih subjekata i koji bi trebao stvoriti preduslov za online registraciju. U tom kontekstu, Direktiva 2019/1151 bi se najvećim dijelom uskladila kroz novo zakonsko rješenje, dok bi manjim dijelom trebalo pronaći i očekivane izmjene i dopune Zakona o privrednim društvima. Što se tiče Direktive EU 2019/2 1 21, Crna Gora namjerava da se uskladi sa ovom Direktivom, kao i sa Direktivom 2022/2381 kroz izmjene i dopune Zakona o privrednim društvima. Crnogorska strana je istakla da su izmjene Zakona o radu neophodne i kako bi se uskladile sa relevantnim odredbama Direktive 2019/2121 koje se odnose na prava zaposlenih u prekograničnim spajanjima, konverzijama i podjelama.

Pored toga, Crna Gora ima za cilj izmjenom Zakona o privrednim društvima da se u potpunosti uskladi sa Direktivom 2017/1132 koja se odnosi na određene aspekte zakona o privrednim društvima o poglavljima.

U dijelu Direktive o transparentnosti, u odgovoru na pitanje EK o sadržaju i vremenskom okviru za reviziju Zakona o tržištu kapitala, crnogorska strana je obavijestila da je pripremljena tabela za transpoziciju koja uključuje većinu komentara EK iz jula 2022. godine. biće ugrađen u Nacrt zakona o tržištu kapitala, na kojem se intenzivno radi, a koji je prema Programu pristupanja Crne Gore EU planiran za III kvartal 2024. godine.

EK je pozdravila aktivnosti na pripremi izmjena i dopuna Zakona o privrednim društvima i ohrabrila Crnu Goru da nastavi sa daljim usklađivanjem sa zakonodavstvom u oblasti kompanijskog prava, posebno u cilju postizanja pune usklađenosti sa direktivama 2017/1132, 2019/2121 i 2019/1151.

Na zahtjev EK, u oblasti računovodstva i revizije, crnogorska strana je obavijestila da su u skladu sa zakonom sva preduzeća dužna da sastavljaju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, osim u slučaju malih i srednjih preduzeća. -veličina preduzeća, koja moraju dostaviti bilans stanja, bilans uspjeha, pojednostavljene napomene i statistički aneks.

EK je pozdravila napore Crne Gore na harmonizaciji zakonodavstva, kao i napore na izgradnji i unapređenju administrativnih kapaciteta u oblasti računovodstva i revizije.

Najavljene su izmjene postojećeg Zakona o reviziji, kao i donošenje novog Zakona o računovodstvu.

OPERATIVNI ZAKLJUČCI:

- Crna Gora će dostaviti sve informacije o eventualno izmijenjenom zakonodavstvu inajkasnije do kraja jula 2023.
- Crna Gora je pristala da blagovremeno obavještava Komisiju o napretku u daljem usklađivanju Zakona o privrednim društvima, kao i o usvajanju Zakona o registraciji privrednih društava i drugih subjekata u cilju usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa Direktivom 2017/1132, Direktiva 2019/1151, Direktiva 2019/2121, Direktiva 2017/828 i Direktiva 2022/2381 .
- Crna Gora će obavijestiti Komisiju u pisanoj formi o svakom razvoju svojih dijelova zakonodavstva o tržištu kapitala u vezi sa Direktivom o transparentnosti 2004/109/EC.
- Crna Gora će blagovremeno krenuti sa revizijom Kodeksa korporativnog upravljanja i indikativno završiti proces do kraja 2023. godine.
- Crna Gora će pisanim putem obavijestiti o svim promjenama u vezi sa njihovim zakonodavstvom o izvještavanju o održivosti u vezi sa Direktivom o korporativnom izvještavanju o održivosti (EU) 2022/2464.
- Crna Gora će dostaviti Komisiji, do kraja jula, listu nacionalnih tipova preduzeća koja odgovaraju vrstama iz Aneksa I i II Direktive o računovodstvu 2013/34/EU

- Crna Gora će u najkraćem mogućem roku (do kraja septembra 2023. godine) dostaviti pisani opis obaveze izvještavanja malih preduzeća u smislu finansijskih izvještaja, odnosno iz čl. 5 nacionalnog zakona o računovodstvu i čl. 27. Pravilnika, koji posebno precizira obim finansijskih izvještaja (bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o novčanim tokovima...) i napomene koje ova društva pripremaju za svoje članove ili akcionare, te obim finansijskih izvještaja i bilješki koje ove kompanije podnose Poreskoj upravi. Ovo će omogućiti Komisiji da odgovori konačnim komentarima na revidiranu korelaciju.
- Crna Gora će raditi na usaglašavanju sa Direktivom o javnom izvještavanju po zemljama (EU) 2021/2101.
- Crna Gora će obavijestiti u pisanoj formi o svim dešavanjima u vezi sa svojim zakonodavstvom o statutarnoj reviziji (sadržaj, rokovi i proces usvajanja izmijenjenog zakonodavstva) do kraja jula 2023. godine.
- Crna Gora će pisanim putem obavijestiti o budućim planovima za jačanje tijela za nadzor revizije do kraja septembra 2023. godine.

ZAŠTITA I SPROVOĐENJE PRAVA INTELEKTUALNE, INDUSTRIJSKE I KOMERCIJALNE SVOJINE

Kada je riječ o Zakonu o intelektualnoj svojini, sa crnogorske strane je saopšteno da su u izvještajnom periodu usvojena 3 zakona i to izmjene i dopune Zakona o žigovima i Zakona o patentima, kao i Zakona o ratifikaciji Singapurskog ugovora o zakonu. žigova.

Predstavnik Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma je pojasnio da je nakon dostavljanja mišljenja EK od 24. oktobra 2022. godine urađen novi Predlog strategije intelektualne svojine Crne Gore za period 2023-2026, sa Akcionim planom za 2023. godinu, kojim su sugestije EK implementirane, što je ranije ove godine potvrdila i Evropska komisija. U skladu sa dodatnim komentarima iz mišljenja EK od 24. marta 2023. godine, ažuriran je Prijedlog strategije sa Akcionim planom, pojašnjene nepreciznosti i posebno razrađeni dijelovi koji se odnose na zapošljavanje službenika. U skladu sa navedenim, ažurirani tekst je razmotrio i potvrdio Koordinacioni tim za sprovođenje intelektualne svojine na sjednici održanoj 11. maja 2023. godine. Predstavnik Ministarstva je obavijestio da će konkretan rok za implementaciju Strategije biti poznat po usvajanju Strategiju IP Crne Gore 2023 – 2026, sa pratećim Akcionim planom (za 2023. godinu), od strane Vlade Crne Gore . The nova Strategija biće dostavljena Vladi Crne Gore na razmatranje i usvajanje do kraja juna ili tokom jula 2023. godine. U međuvremenu su realizovane određene aktivnosti predviđene Akcionim planom, odnosno zaposlena su tri lica u Odjeljenju za intelektualnu svojinu , a započeta je i obuka zaposlenih u oblasti kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava.

Kada je u pitanju usklađenost Zakona o autorskom i srodnim pravima sa Direktivom 2012/28/EU (Direktiva o djelima siročadima), Crna Gora je obavijestila da se u potpunosti usaglasila sa ovom Direktivom kroz Zakon o autorskom i srodnim pravima 2016. godine i da je prethodno Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, sa pratećom tabelom usaglašenosti, upućen EK na mišljenje. Komentari EK u dijelu usklađivanja sa Direktivom o djelima siročadima implementirani su prije usvajanja Zakona 2016. godine. Predstavnik Ministarstva je obavijestio da je EK razmatrala potpuno usklađivanje sa ovom Direktivom i 2020. godine, kada je nakon prijema odgovora iz Crne Gore, nije bilo dodatnih pitanja ili komentara u vezi sa njenom potpunom usklađenošću. Odredbe o djelima

siročadima kojima se transponuje Direktiva 2012/28/EU sadržane su u članovima 69a do 69h Zakona o autorskom i srodnim pravima.

U vezi sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, Crna Gora je obavijestila da se Predlog zakona nalazi u skupštinskoj proceduri te stoga nije bilo moguće dati precizan vremenski okvir za donošenje ovog zakona. Što se tiče daljeg usklađivanja zakona sa Direktivom (EU) 2019/790 o autorskim i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu (Direktiva „DSM“) i Direktivom (EU) 2019/789, o ostvarivanju autorskog i srodnih prava primjenjivo na onlajn prenos radiodifuznih organizacija i reemitovanje TV i radio programa (Direktiva „Sat Cab II“), Crna Gora je informisala da su počele aktivnosti na izradi zakona. Crna Gora je napomenula da je, s obzirom na to da se radi o veoma složenom zakonu, najvjerovatnije da će prvobitno planirani rok za usklađivanje (II Q 2024) biti produžen.

Što se tiče Front office-a, nakon uspješno završene faze testiranja, Crna Gora je predstavila naredne korake za prvu polovinu 2024. godine: prelazak na pretprodukcijско okruženje, integraciju nacionalnog modula za plaćanje naknada, uključivanje predstavnika žigova (spoljnih korisnički test), prilagođavanje i dalje unapređenje alata prema potrebama predstavnika i Go-live. EK je također obaviještena da se u saradnji sa Zavodom Evropske unije za intelektualnu svojinu (EUIPO) planira paralelno raditi na reintegraciji Design Viewa iz novog sistema (IPAS plus WIPO-Publish).

Povodom analize usklađenosti Direktive o sprovođenju i pitanja ko će vršiti analizu, predstavnik Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma je obavestio da će analizu usklađenosti crnogorskog zakonodavstva u oblasti intelektualne svojine sa navedenom direktivom sprovesti osoblje. Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i objasnio da je Zakon o patentima (usvojen 2015. godine) prije usvajanja bio predmet usklađivanja sa EK. Crna Gora je podsjetila da EK nije imala komentara na odredbe ovog zakona u koji je transponovana IPRED Direktiva i izrazila očekivanje da će tabela usklađenosti o kojoj se prethodno razgovaralo biti dobra za ovaj zakon. osnov za analizu usklađenosti i za Zakon o žigovima i Zakon o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna, čije su odredbe u velikoj meri identične odredbama o izvršenju iz Zakona o patentima.

EK je pozdravila dobar napredak ostvaren u okviru ovog poglavlja i pozvala Crnu Goru da što prije usvoji Strategiju intelektualne svojine 2023-2026. EK je pozdravila napredak u oblasti autorskog i srodnih prava i ohrabrila Crnu Goru da nastavi sa daljim usklađivanjem propisa u ovoj oblasti. Kada je u pitanju usklađenost sa direktivama DSM i SatCab II, Evropska komisija je izrazila spremnost da podrži nadležno ministarstvo. Evropska komisija je izrazila zadovoljstvo napretkom u pripremi FrontOffice- a i uspostavljanju saradnje sa EUIPO-om.

OPERATIVNI ZAKLJUČCI:

- Crna Gora je pozvana da bez daljeg odlaganja usvoji Strategiju o pravima intelektualne svojine. Komisija je istakla važnost usvajanja Strategije, važnog koraka koji će Crnu Goru približiti ispunjavanju završnih mjerila u ovom poglavlju. (Q4/2023)
  - Nakon usvajanja važećeg Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, Crna Gora je pristala da Komisiji pošalje prevedenu verziju i tabelu usaglašenosti, posebno naglašavajući sve značajne promjene koje su se desile nakon pozitivnog mišljenja Komisije o tekst prošle godine. (3. kvartal 2024.)
  - Crna Gora je pristala da ažurira Komisiju u realnom vremenu o napretku u usvajanju zakonodavstva koje se usklađuje sa Direktivom o autorskim i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu (DSM) i Direktivom o autorskim i srodnim pravima koja se primjenjuju na onlajn prenos radiodifuznih organizacija i reemisije TV i radija (SatCab II). Komisija je ponudila svoju podršku u tom pogledu (Q4/2024)
  - Crna Gora se obavezala da pošalje Tabelu usklađenosti Direktive o sprovođenju do kraja oktobra 2023. Evropska komisija je ponudila tehničku pomoć po potrebi u vezi sa tim.
  - Bilateralni prateći sastanci će se održati na tehničkom nivou kako bi se postigao napredak u pogledu završnih mjerila kako bi se omogućilo privremeno zatvaranje ovog poglavlja u najkraćem mogućem roku nakon što se ispune privremena mjerila za vladavinu prava.

KONKURENCIJA

Komisija je konstatovala da je Crna Gora umjereno pripremljena i da postoji dobar nivo usklađenosti sa primarnim evropskim zakonodavstvom u oblastima antimonopolske politike i državne pomoći. Pozdravlja osnivanje novog Savjeta i imenovanje direktora Agencije za zaštitu konkurencije kako bi se pomoglo nesmetanom funkcionisanju Agencije . Komisija je naglasila da sve zainteresovane institucije treba da doprinesu nezavisnom i funkcionalnom sistemu kontrole državne pomoći, te je pozvala davaoce potencijalne državne pomoći da *prethodno* i uz dovoljno obavještenja obavijeste i konsultuju se sa Agencijom za zaštitu konkurencije (APC). APC bi trebalo da se percipira kao partner od strane davaoca pomoći – savjetujući se o pravilima državne pomoći u određenim slučajevima. Komisija je konstatovala da je preuzimanje akcija nikšićke željezare od strane državne elektroprivrede EPCG u decembru 2022. godine bez dovoljnog obavještenja u suprotnosti s takvim duhom.

Povodom Pravilnika o pravilima državne pomoći, Ministarstvo finansija je pojasnilo da je riječ o podzakonskom aktu kojim se donose propisi Evropske unije, čime je podložan izmjenama. Konstatovano je da je 8. juna ove godine objavljen najnoviji Pravilnik koji obuhvata dva Saopštenja Evropske komisije o istraživanju, razvoju i inovacijama u oblastima klime, zaštite životne sredine i energetike za 2022. godinu. Nadalje, najavljuje se nova izmjena, koji će uslijediti nakon prijevoda konsolidirane verzije Opće uredbe o grupnom izuzeću i njenog objavljivanja na web stranici EK. Osim toga, Ministarstvo finansija je napomenulo da je u procesu objavljivanja revidirani privremeni okvir mjera državne pomoći u krizama za podršku privredi nakon ruske agresije u Ukrajini. Povodom Zakona o kontroli državne pomoći, Ministarstvo finansija je navelo da je njegovo objavljivanje planirano za četvrti kvartal 2024. godine .

EK je konstatovao tekuće aktivnosti Crne Gore na usklađivanju zakonodavstva u oblasti državne pomoći, ističući da je podizanje svijesti među davaocima državne pomoći od najveće važnosti i da predstavlja kontinuiran proces .

Što se tiče administrativnih kapaciteta, iz Agencije navode da su ojačali kapacitete Sektora državne pomoći zapošljavanjem dva nova službenika koji će se baviti predmetima državne pomoći. Najavljeno je da bi do kraja ove ili tokom naredne godine mogla biti popunjena neka preostala radna mjesta predviđena Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Ističući važnost jačanja kapaciteta, EK je pozdravila zapošljavanje novih osoba koje vode slučajeve .

Što se tiče finansijske nezavisnosti Agencije, APK je pojasnio da je u komunikaciji sa resornim ministarstvom i postignut je dogovor da se zahtjevi Direktive 2019/1 o finansijskoj nezavisnosti u potpunosti prenesu kroz izmjene i dopune Zakona o zaštiti konkurencije. Očekuje se da će nacrt zakona biti pripremljen do kraja četvrtog kvartala 2023. godine .

Što se tiče slučajeva državne pomoći (Crnoj Gori, Uniprom KAP, Željezara Nikšić , te autoput Bar- Boljare), Agencija je istakla da poseban izazov predstavljaju davaoci državne pomoći koji su i ključni akteri u ovim postupcima. Kao što je spomenuto, još uvijek ima prostora za rad na podizanju svijesti u oblasti državne pomoći. U tom kontekstu, Agencija je aktivno radila na promociji pravila državne pomoći, te je u tom cilju APK uspostavio saradnju sa Pravnim fakultetom i Ekonomskim fakultetom Univerziteta Crne Gore .

Povodom slučaja Montenegro Airlinesa, Agencija je saopštila da je iz dijela nadležnosti Agencije predmet okončan, a vraćanje državne pomoći zavisi od odluka sudske instance .

U slučaju To Montenegro, Agencija je u januaru 2023. godine pokrenula postupak ispitivanja radi utvrđivanja usklađenosti potencijalne državne pomoći dodijeljene kompaniji To Montenegro. Do održavanja sastanka podatke je dostavilo Ministarstvo finansija, a nakon što i Ministarstvo za kapitalne investicije dostavi tražene podatke, Agencija će pristupiti detaljnoj analizi, a potom održati usmenu raspravu. Za slučaj Uniprom KAP-a, Agencija je bila u procesu prikupljanja podataka i informacija od svih potencijalnih davalaca državne pomoći, uključujući ministarstva, druge državne organe i preduzeća. Što se tiče slučaja autoputa Bar- Boljare , pribavljena je određena dokumentacija koja je prosljeđena EK . EK je primila k znanju dostavljene informacije i sa zanimanjem se obavezala da će nastaviti sa ovim slučajevima i ohrabrila se da bude redovno ažurirana o daljnjim dešavanjima.

Što se tiče registara državne pomoći, Agencija je istakla da se radi o uspješnom projektu, koji je u potpunosti finansiran kroz projekat IPA 2014, koji je doprinio postizanju visokog nivoa transparentnosti u sistemu Crne Gore. Istaknuto je da je uspostavljena dobra komunikacija sa davaocima državne pomoći, a uz pomoć dostupnih alata sve informacije se redovno ažuriraju .

U kontekstu javnog angažmana, Agencija je naglasila da je u slučaju Elektroprivrede Kupovina Željezare od strane Crne Gore Nikšić , preventivno su djelovali provodeći medijsku kampanju pozicioniranja Agencije kao resursa koji je spreman pomoći svim davaocima državne pomoći u donošenju odluka o dodjeli državne pomoći. Namjera je bila osigurati da svi budu blagovremeno obaviješteni o mogućim posljedicama dodjele državne pomoći bez konsultacija sa Agencijom . Takođe, napomenuto je da je početkom juna ove godine održana obuka za sudije i tužioce radi podizanja svijesti o značaju državne pomoći i kreiranja sudske prakse u ovoj oblasti u Crnoj Gori. Agencija je također saopćila da je pripremljen nacrt komunikacijske strategije u kojoj su identifikovane ključne ciljne grupe, definisane opšte i specifične poruke, kanali komunikacije, kao i procedure za krizno komuniciranje .

Što se tiče usklađivanja zakonodavstva u oblasti konkurencije, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je napomenulo da je Nacrt zakona o naknadi štete zbog kršenja pravila

konkurencije u završnoj fazi pripreme. Ovaj zakon ima za cilj da transponuje zahtjeve Direktive 2014/104 u crnogorsko zakonodavstvo. Izrazili su očekivanja da će zakon staviti na javnu raspravu sredinom jula ove godine, a njegovo usvajanje planirano je za četvrti kvartal ove godine. Takođe, saopćeno je da su u pripremi izmjene i dopune Zakona o zaštiti konkurencije s ciljem njegovog usklađivanja sa Direktivom 2019/1, koja se odnosi na finansijsku i institucionalnu nezavisnost Agencije za zaštitu konkurencije. Štaviše, amandmani imaju za cilj da Agenciji daju ovlašćenje da izriče novčane kazne u slučajevima kršenja pravila konkurencije.

Što se tiče administrativnih kapaciteta u oblasti konkurencije, iz Agencije su ponovili da kontinuirano rade na jačanju svojih kapaciteta i obavijestili da je novim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta povećan broj radnih mjesta za 10, a Sektor za Uspostavljena je međunarodna saradnja . Takođe, dva nova službenika su počela da rade u sektoru konkurencije kao voditelji slučajeva.

Što se tiče primjene Zakona o zaštiti konkurencije, kao odgovor na interesovanje EK za složene predmete, Agencija je objasnila da je jedan od izazova sa kojima se suočavaju kratak rok zastarelosti, pokretanje i vođenje prekršajnih postupaka .

Što se tiče prioriteta, Agencija je istakla svoj cilj praćenja stanja konkurencije na tržištu i specifičnim sektorima privrede kako bi se otkrilo više slučajeva kršenja konkurencije. Pored toga, predstavili su planove za uvođenje programa ublažavanja kazne u postupcima pred Agencijom, koji će omogućiti kompanijama da same prijave kršenje konkurencije. Što se tiče kartelskih sporazuma, Agencija je istakla da trenutno vode dva značajna slučaja. Jedan slučaj se odnosi na tržište naftnih derivata i nastao je zbog koordinisanog djelovanja dva najveća konkurenta na tom tržištu, a drugi slučaj se odnosi na namještanje ponuda u javnim nabavkama, gdje su tri direktna konkurenta manipulirala procesom nadmetanja kako bi kolektivno podigla cijene njihove usluge. Agencija je izvršila racije radi prikupljanja dokaza, a istraga je u toku .

EK je navela da je Agencija ostvarila značajne rezultate u oblasti međunarodne i bilateralne saradnje i ohrabrila APC da nastavi posvećen rad na jačanju administrativnih kapaciteta. APC je istakla da je potpisan Memorandum o saradnji sa Pravnim fakultetom Univerziteta Crne Gore. Time je uspostavljen zajednički okvir saradnje, definišući da će Agencija studentima magistarskih studija omogućiti praktičnu obuku kroz praksu u Agenciji. Nadalje, obnovljena je saradnja sa Saveznim ministarstvom za ekonomska pitanja i klimatske mjere Njemačke (BMVK) i Saveznim uredom za kartel (Bundeskartellamt - BKartA) za implementaciju njemačkog i evropskog prava konkurencije. Agencija je informisala i o uspostavljanju saradnje sa Centrom za obuku u pravosuđu i državnom tužilaštvu u vezi sa organizovanjem obuka za sudije i tužioce iz oblasti konkurencije i državne pomoći. Unaprijeđena je bilateralna saradnja sa Mađarskom nacionalnom upravom za zaštitu konkurencije, a potpisivanje Memoranduma o saradnji zakazano je za novembar 2023. godine .

U oblasti državne pomoći, Komisija je ohrabrila nastavak napora na jačanju uloge Agencije kao nezavisnog tijela, pozitivno ocijenila objavljivanje niza mišljenja i odluka i ukazala na potrebu ubrzanja daljeg rada na finansijskoj nezavisnosti. Agencije. Naglašeno je da je potrebno dalje raditi u pravcu ispunjavanja završnih mjerila . EK je istakla da je neophodno usvojiti Mapu puta za dostizanje završnih mjerila. Istaknuto je da je neophodno da sve zainteresovane strane (institucije i davaoci državne pomoći) doprinesu nezavisnosti i funkcionisanju sistema kontrole državne pomoći u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i SSP-om.

U dijelu zakonodavnog usklađivanja u oblasti kontrole državne pomoći, EK je izrazila interesovanje za detaljnije informacije o vremenskom okviru za objavljivanje Pravilnika o pravilima državne pomoći i predviđenim izmjenama i dopunama Zakona o kontroli državne pomoći.

OPERATIVNI ZAKLJUČCI:

državna pomoć:

- Crna Gora je dostavila najnovije informacije o usklađivanju zakonodavstva.
- Crna Gora je potvrdila da će izmjene i dopune „Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o pravilima o državnoj pomoći“ koji je usvojen 8. juna 2023. godine biti dostavljene Komisiji odmah nakon sastanka Pododbora.
- Crna Gora se obavezala da će do kraja jula 2023. dostaviti ažurirane informacije o istragama o državnoj pomoći, uključujući i složene u pisanoj formi.
- Dogovoreno je da se naknadni sastanak sa EK održi u periodu jul-septembar 2023., u cilju ocjenjivanja ispunjenja završnih mjerila, kako bi Komisija pružila smjernice koje bi vodile do privremenog zatvaranja poglavlja 8. Crna Gora je preuzela obavezu da finalizira i podijeli sa Komisijom Mapu puta za implementaciju mjera za postizanje završnih mjerila u skladu sa Poglavljem 8.
- Crna Gora se obavezala da će prenijeti relevantnu direktivu EU za finansijsku nezavisnost APC do januara 2024.

Antitrust i spajanja:

- Crna Gora će obavijestiti Komisiju o stanju Nacrta zakona za usklađivanje sa pravilima i procedurama EU o povratu i novčanim kaznama u slučaju kršenja pravila konkurencije. Prvi nacrt će biti dostupan u IV Q 2023.
- Crna Gora je pristala da u pisanoj formi podijeli najnovije informacije o istragama kartela do kraja jula.

BANKARSTVO I OSIGURANJE I DRUGI FINANSIJSKI SISTEMI

Komisija je istakla značaj obezbjeđivanja nezavisnosti Centralne banke Crne Gore, koja je zagantovana Ustavom Crne Gore, i različitih nadzornih organa koji bi trebali ostati van okvira bilo kakvih političkih debata. Komisija je upozorila da bi svaki pokušaj vršenja neprikladnog političkog uticaja doveo do značajnih kašnjenja u ovom pregovaračkom poglavlju.

Kada je u pitanju bankarski sektor, Komisija je izrazila interesovanje za detaljnije informacije o oblasti regulacije i nadzora bankarskog sektora i planovima za dalje usklađivanje.

Iz Crne Gore je saopšteno da su pripremljene konačne izmjene postojeće Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti u kreditnim institucijama, čije se usvajanje očekuje nakon implementacije Kvantitativne studije uticaja u septembru 2023. godine.

U prethodnom periodu nadležni su radili na uvođenju izmjena i dopuna Zakona o kreditnim institucijama, pa se očekuje da će nedostaci u vezi sa usklađivanjem sa CRD V biti prevaziđeni donošenjem navedenog zakona.

U vezi sa konačnim standardima Bazel III, Centralna banka Crne Gore (CBCG) je saopštila da smatraju da su usaglašeni, ali da svakako treba da kontrolišu postojeće stanje.

Sa crnogorske strane je saopšteno da se trenutno radi na potpunom usklađivanju regulatornog okvira za rješavanje kreditnih institucija i da se očekuje da će Izmjene i dopune Zakona o rješavanju kreditnih institucija biti usvojene u 4. kvartalu ove godine i ući u na snazi u prvom kvartalu 2024. godine. U postupku je usvajanje i izmjena Zakona o stečaju i likvidaciji banaka. U protekloj godini usvojeni su i svi planovi sanacije, osnovan je i funkcionalan je Fond za sanaciju, a u oktobru 2022. godine potpisan je Memorandum o saradnji sa Jedinstvenim odborom za rješavanje.

U toku je priprema Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala, čije je usvajanje planirano za treći kvartal 2024. godine.

Što se tiče finansijske infrastrukture i regulatornog okvira za Centralno klirinško depo hartije od vrednosti, Zakon o tržištu kapitala sadrži odredbe propisa 909/2014 (CSDR) i 648/2012 (EMIR). Učešće u KPK je regulisano Zakonom u članu 396, ali ne postoji u praksi.

OPERATIVNI ZAKLJUČCI:

- Crna Gora se obavezala da će nastaviti da napreduje u vezi sa Zakonom o kreditnim institucijama, a posebno da se uskladi sa pravnim tekovinama EU o NSFR (neto stabilni odnos finansiranja) do kraja 2023. godine.
- Crna Gora se obavezala da će u najkraćem mogućem roku ostvariti napredak u vezi sa Zakonom o rješavanju kreditnih institucija i uskladiti se sa pravnim tekovinama EU, posebno sa Zakonom o oporavku i rješavanju banaka (BRRD II).
- Crna Gora će u pisanoj formi dati više informacija o svom tržištu osiguranja motornih vozila do kraja jula 2023.
- Crna Gora se saglasila da ostvari napredak u nacrtima zakona o alternativnim investicionim fondovima i otvorenim investicionim fondovima sa javnom ponudom sa usvajanjem predviđenim u III kvartalu 2024. Crna Gora je pristala da obezbijedi transparentnost sa Komisijom kako bi osigurala optimalno usklađivanje.

ZAŠTITA POTROŠAČA I JAVNO ZDRAVLJE

U oblasti zaštite potrošača, Crna Gora je obavijestila da je Vlada 26. aprila 2023. godine usvojila Nacrt zakona o turizmu i ugostiteljstvu, kojim su u crnogorsko zakonodavstvo transponovani zahtjevi Direktive 2015/2302 o paket aranžmanima i povezanim turističkim aranžmanima. Nacrt zakona je upućen u skupštinsku proceduru.

Povodom pitanja EK o nadležnostima organa nadležnih za sprovođenje potrošačkog zakonodavstva, crnogorska strana je podsjetila da, pored Zakona o zaštiti potrošača, koji služi kao primarni zakon kojim se razrađuju nadležnosti organa za nadzor nad

tržištem, većina ovlaštenja su utvrđena Uredbom EU 2017/2394 i takođe su uključena u sistemske zakone kao što su Zakon o inspekcijском nadzoru, Zakon o upravnom postupku i Zakon o prekršajima.

U skladu sa ovim zakonskim okvirom, inspektori imaju ovlaštenja pristupa dokumentima i informacijama, izricanja privremenih mjera, izricanja pismenih naloga, novčanih kazni. Iako je nacionalno zakonodavstvo u velikoj mjeri usklađeno sa članom 9 Uredbe 2017/2394, Uprava za inspekcijske poslove (AIA) je pojasnila da nedostaju odredbe u nacionalnom pravnom okviru koje se odnose na „skrivenu trgovinu“. Kao rezultat toga, pokrenuta je inicijativa za izmjenu Zakona o inspekcijском nadzoru u cilju uspostavljanja ovlaštenja za ovaj oblik inspekcijского nadzora i povećanja efikasnosti inspekcijских kontrola. Takođe, s obzirom da se nelegalna trgovina odvija u stambenim prostorima, a prema važećoj zakonskoj regulativi tržišni inspektori nemaju ovlaštenja da vrše inspekcijский nadzor u ovim oblastima, predloženo je da se izmjenama zakona kojim se uređuje inspekcijский nadzor u Crnoj Gori omogući ulazak inspektora u stambene prostorije, na način da se umjesto Tužilaštvu zahtjev podnosi Prekršajnom sudu, koji je dužan da odgovori u roku od 48 sati od prijema zahtjeva. Kako je objašnjeno, ova mjera je od izuzetnog značaja za suzbijanje sive ekonomije u Crnoj Gori i dovođenje trgovaca u legalne tokove.

Što se tiče kontrole robe u transportu, uključujući preglede vozila, Uprava za inspekcijske poslove je pojasnila da postoji dobra saradnja sa Upravom policije i Saobraćajnom inspekcijom koja ima nadležnost da zaustavlja vozila. Tržišni inspektori se, s druge strane, staraju da robu prati sva potrebna dokumentacija. Što se tiče internet trgovine, postoji potreba za dodatnom regulacijom unutar nacionalnog pravnog okvira za kontrolu ilegalnih trgovaca koji svoj posao obavljaju putem platformi društvenih medija. S tim u vezi, Uprava za inspekcijske poslove je uspostavila saradnju sa svim nadležnim organima u Crnoj Gori i Američkom privrednom komorom na pronalaženju rješenja i suzbijanju ovog oblika nelegalnog poslovanja. Što se tiče kontrole registrovanih onlajn trgovaca, Crna Gora je saopštila da je ova oblast u potpunosti regulisana Zakonom o zaštiti potrošača i da je u prethodnom periodu Uprava za inspekcijske poslove sprovela sveobuhvatnu kampanju u cilju edukacije subjekata nadzora o zahtjevima Zakona o zaštiti potrošača koji se odnose na internet trgovinu.

U odgovoru na upit EK u vezi sa alternativnim rješavanjem sporova (ADR), konkretno da li su tijela za vansudsko rješavanje sporova potrošača u Crnoj Gori uspostavljena u skladu sa kriterijumima kvaliteta navedenim u ADR Direktivi, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma (MERT) je navelo da Zakon o zaštiti potrošača je u potpunosti usklađen sa zahtjevima relevantne direktive i da utvrđuje jasne kriterijume koji osiguravaju nezavisnost, transparentnost i efikasnost tijela za rješavanje potrošačkih sporova, kao i stručnost osoblja uključenog u ove procedure. Crna Gora je objasnila da zakon predviđa uslove stručnosti, obavezu prolaska obuke za lica zadužena za vansudsko rješavanje sporova potrošača, te da se nezavisnost i nepristrasnost obezbjeđuje kroz ograničeni mandat, dok se uslovi transparentnosti ogledaju u obavezi objavljivanja informacija i godišnjih izvještaja. MERT je saopštio da trenutno u Crnoj Gori postoji samo jedno tijelo za vansudsko rješavanje sporova potrošača koje funkcioniše u okviru Privredne komore Crne Gore (Odbor za vansudsko rješavanje sporova potrošača), koje slijedi pravila koja obezbjeđuju usklađenost sa kvalitativnim kriterijumima iz ADR Direktive. U cilju što efikasnije implementacije kvalitativnih kriterijuma doneti su podzakonski akti kojima se bliže regulišu kriterijumi za izbor članova organa Odbora za vansudsko rješavanje sporova potrošača, metodologija za određivanje naknade za članove odbora, postupak polaganja stručnog ispita itd.

Komisija je potvrdila da je crnogorsko zakonodavstvo u velikoj mjeri usklađeno sa Direktivom o zaštiti potrošača, posebno u pogledu ovlaštenja organa za sprovođenje zakona o potrošačima, i ohrabрила Crnu Goru da dalje rješava preostala pitanja posebno u vezi sa ovlašćivanjem nadležnih inspekcija za ulazak u stambene prostore i prikrivene kupovine. U pogledu kontrole transportnih vozila, Komisija je istakla značaj kontinuirane edukacije inspektora. Što se tiče alternativnog rješavanja sporova, EK je konstatovala da je Crna Gora u potpunosti usklađena sa direktivom EU i pohvalila aktivnosti MERT-a na procjeni kriterijuma za imenovanje tijela za vansudsko rješavanje sporova potrošača. U tom kontekstu, Komisija je zatražila od Crne Gore da dostavi informacije o tome kako MERT ocjenjuje izvještaje tih tijela, kako ih koristi, itd .

U oblasti javnog zdravlja, predstavnik Ministarstva zdravlja informisao je EK o aktivnostima u oblasti SoHO , prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti i ograničenjima upotrebe duvanskih proizvoda. Navedeno je da je Ministarstvo zdravlja prethodne sedmice dostavilo EK na mišljenje Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa radi liječenja, te da je planirano donošenje podzakonskih akata na osnovu ovog zakona u četvrtom kvartalu 2023. godine . Nadalje, predstavnici EK su upoznati i sa stanjem drugih akata iz ove oblasti, prije svega Prijedloga zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih tkiva i ćelija u svrhu liječenja, koji je planiran za IV kvartal 2023. Tabele usklađenosti će biti dostavljene što je prije moguće. Što se tiče projekta SoHO , trenutno je u toku izrada tenderske dokumentacije, a aktivnosti se odvijaju prema planiranom rasporedu. Što se tiče upotrebe duvanskih proizvoda, predstavnik Ministarstva zdravlja je naveo da je Zakon o ograničenju upotrebe duvanskih proizvoda u potpunosti usklađen sa propisima EU. Pored toga, Ministarstvo zdravlja je donijelo strateški dokument koji se odnosi na ovu materiju – Program kontrole upotrebe duvanskih proizvoda 2023-2025 sa Akcionim planom 2023-2025. Takođe, Crna Gora je obavijestila da je Strategija razvoja zdravstvenog sistema proslijeđena Generalnom sekretarijatu Vlade na mišljenje i da će uskoro biti pokrenuta javna rasprava. Što se tiče prekogranične zdravstvene zaštite, Crna Gora je saopštila da je u skladu sa svojim Programom pristupanja Evropskoj uniji definisano da će Pravilnik o prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti biti donesen u IV kvartalu 2024. godine.

OPERATIVNI ZAKLJUČCI:

Zaštita potrošača:

- Crna Gora će preduzeti dalje korake da završi usklađivanje sa *pravnim tekovinama EU* u oblastima zaštite potrošača i bezbjednosti proizvoda u skladu sa Akcionim planom Crne Gore za implementaciju Nacionalnog programa zaštite potrošača 2022-2024, uključujući najnoviju zakonsku regulativu EU.
- Crna Gora je preuzela obavezu da pojača implementaciju i sprovođenje zaštite potrošača, posebno povećanjem uloge i efikasnosti Savjeta za zaštitu potrošača i mehanizama za vansudsko rješavanje sporova. Crna Gora je saglasna da pruži informacije u pisanoj formi o svojim alternativnim mehanizmima za rješavanje sporova.
- Komisija se složila da dostavi informacije o nedavnim izmjenama u pravnoj tekovini EU u ovoj oblasti u pisanoj formi do kraja jula 2023.

Zdravstvo:

- Crna Gora se obavezala da će do kraja jula pismenim putem dostaviti odgovore na pitanja koje je EK dostavila prije sastanka pododbora.
- Crna Gora će informisati o usklađivanju zakonodavstva sa (a) Direktivom 89/105/EEC koja se odnosi na transparentnost mjera kojima se regulišu cijene lijekova za ljudsku upotrebu i njihovo uključivanje u obim nacionalnih sistema zdravstvenog osiguranja i (b) Direktivom 2011/24 /EU o primjeni prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti.
- Crna Gora će do kraja jula 2023. godine dostaviti ažurirane informacije o implementaciji Akcionog plana o supstanci ljudskog porijekla (SoHO), sprovođenju inspekcija i obuci inspektora u oblasti SoHO, zajedno sa naprednom IT infrastrukturom u ovoj oblasti.
- Crna Gora se obavezala da informiše o izgubljenim fajlovima tokom sajber napada i koje godine, kako bi se ispitalo da li bi ih Komisija mogla ponovo poslati ukoliko su dostupni. Rok za dostavljanje ovih info je do kraja jula 2023.
- Crna Gora će u IV kvartalu 2023. godine dostaviti ažurirane informacije o usvajanju izmjena zakona o uzimanju i presađivanju tkiva i ćelija u svrhu liječenja.
- Crna Gora će informisati o usklađivanju zakonodavstva sa (a) Uredbom 2017/745 o medicinskim uređajima i (b) Uredbom 2017/746 o *in vitro* dijagnostičkim medicinskim uređajima.
- Crna Gora će informisati o usklađivanju zakonodavstva sa farmaceutskim zakonodavstvom: Uredbom (EZ) br. 726/2004, Uredbom (EZ) 1901/2006 i Uredbom (EZ) br. 141/2000.
- Crna Gora će informisati o implementaciji/sprovođenju zakona, u oblastima kontrole duvana.
- Komisija se složila da prosljeđuje informacije u pisanoj formi o svim važnim pitanjima istaknutim tokom sastanka.